

ФЕНОМЕН КРАСИ: ЕСТЕТИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Л. Д. Бабушка

В умовах початку третього тисячоліття єдиний світ цінностей, притаманний традиційній культурі, втратив свою очевидність. Останнім часом досить прозоро звучать думки нігілістичного характеру стосовно традиційних класичних цінностей у культурі й мистецтві, зокрема, це позначилось на філософських та естетичних дискурсах у ставленні до статусу фундаментальних категорій, цінностей, до яких належить краса як універсум людських інтересів. Краса за своєю природою відноситься до абсолютних цінностей у тому сенсі, що вона є незнищеною, універсально притаманною людському буттю стосовно його вищих духовних ознак. Натомість панівною стає естетизація потворного, іронія переосмислень і культ антикраси в полоні неоавангардних експериментів. Усі ці ознаки часу зовнішнім чином заперечують будь-які спроби віднесення краси до абсолюту в його глибоко ціннісному вияві. Адже й сама історія естетичних вчень від її найдавніших часів сповнена ідеями протилежного характеру в розумінні відносності уявлень про красу, плинності її ціннісних орієнтирів у соціально-історичному вимірі.

Однак, хочу звернути увагу на думку про те, що навіть у позаісторичному контексті можливі ті притаманні явищу властивості, які саме становлять цей абсолют, починаючи з певних моністичних генетичних передумов, оскільки всі вони були пов'язані зі становленням антропної форми рефлексії. Зроблю посилання на думку П.Куусі про те, що краса (тут йдеться про "почуття краси") просто неминуче повинна була сформуватись як певний феномен відображення і фіксування у певній сигнальній системі становлення психіки людини як форми впорядкованості сприйняття й реакції на зовнішній світ. Кольори, форми, лад і послідовність дій, ритм, симетрія — все це вічні архетипи, які поступово переростали в образи-символи гармонічності, свободи, оволодіння світом (ближнім чи дальнім, як космос).

Ці дві тенденції історичного процесу знаходять своє вираження у співставленнях концепцій абсолютності й релятивності тлумачень краси.